

על קלף החסיונות של ח"כ משה שמיר

לא תיתכן קביעת אמת-מידה כללית וכוללת, כל זמן שלא התנה בכך המחוקק עצמו. ואכן קובע חוק החסיונות מפורשות, כי בגדר תחולת הסעיף הראשון הזה של החוק אסור בתכלית אף להעסיק את הכנסת בהגשת בקשה לנטילת החסיונות.

עד כאן דינו — או, אולי, לית-דינו, של בעל „מלך בשר ודם“, במישרין. ברם בכך לא מיצינו את מצוות שפיכת אור על מיכלול הפרשה העגומה:

(1) הח"כ האמץ לא הסתפק בהתנהגות „מסויי-מת“ ישירה, אלא הפליג עשות, בתתו, הוא האזרח, לבעל המכונית, ונהגה, שאת דרגתו במילואים הוא

על דינו — או, אולי, לית-דינו — של בעל „מלך בשר ודם“, מדאשי תנועח החחיה

הדגיש יפה בפומבי: „סע!“ על קצין (מיל.) זה ודאי אינה חלה חסיונות כלשהי, תקפה או מדומה, כפי שח"כ נותן „פקודה“, תבע לעצמו. ובכך התחייב, אי-פוא, לפחות לכאורה, בעבירת הדחת אדם לעבירה. ועל הדחה כזאת לא יחיל אף פרשן רחב-לב את דין פטור-מאחריות מוחלט, בגדר סעיף 1 לחוק החסיונות.

(2) אבל הא דינו של קורא „סע!“ אשר יהיה — נעשה נא אגודה אחת, של מחכים להכרעת מיישמי דין ומישפט בשטחים המוחזקים בידי צה"ל, בדבר תביעת מתן הדין, מאת הנהג של הח"כ, בשל היענותו לקריאת הח"כ, פן תתפנה כליל הדרך ללית-דין מוחלט!

יעקב ג'מס רוזנטל, ירושלים

ועל הכל — איש אינו מפפק בהקמת המחסום מטעם המימשל הצבאי השולט באותו שטח, ולא להנאתו, כי אם מתוך שיקולי ביטחון המדינה. אם שיקולים אלה לא היו מבוססים עד תום, לא צריך לעניין; והמשיג עליהם, ודאי רשאי לעירער לפני המושל או הרמטכ"ל, ובמיקרה קיצוני אולי אף לעתור לבג"ץ. ברם לעת עתה שרירה ההוראה, וגם סמכות חיילי המישמר, ויתרה מזו: חובתם המוחלטת, להבי-טיח כיבודה המוחלט, אינה עומדת ולא הועמדה לוויכוח.

זאת ועוד: שכל דיני זכויות בכורה של ח"כ חלים בתוך המדינה בלבד, מתברר גם מתוך החלק השני של אותו סעיף 9, המעניק לח"כ נסיעה-חינם, „בתחומי המדינה“ (בילבד).

כל הטיועון של מר שמיר הינו, איפוא, נטול יסוד, ומפאת כבוד הכנסת וכל חברה מוטב להסתפק ב"הגדרה זו. אבל, לדאבון לב, בזה לא מיצינו את הארת הבעיות: לכאורה נעשו מספר עבירות, בקריאת „סע“ מכאן, ובהיענות בעל המכונית להמרצה מכאן.

אבל „חבר-הכנסת לא ישא באחריות פלילית או אזרחית, ויהיה חסין בפני כל פעולה מישפטית, בשל... מעשה, בכנסת או מחוצה לה, אם היה... המעשה במילוי תפקידו, או למען מילוי תפקידו כחבר-הכנסת“, מורה סעיף 1 לחוק החסיונות. וכאן אין שמץ של הגבלה למקום, אלא תוקף ההוראה אוניברסלי הוא; כלומר, אף נעשה בחו"ל, מעבר לים הגדול, ואף במיקרה שאדם אחר שעשה כזה בחו"ל, היה צריך, בשובו ארצה, לתת בישראל את הדין עליה — חבר-כנסת רשאי להתברך: „ברוך שפטרני מעונשו של זה“, קרי „שלי“.

ויקשה תמים וישר: כלום אשר עשה כאן ח"כ שמיר, ב„צפצפו“ על הוראה-כידן של מפקד-צבאנו-צבאו מוסמך כדון, ועל אתראת חייל מוסמך וגם חייל-מיושע כדון — „למען תפקידו כח"כ“ נעשה?

ובמיריות אבל למען האמת, המרה והמרגיזה, ייענה המקשה: אמנם כן! כי בדרך כלל היאה לח"כ, בנדון, נקבע לפי אמות מידה של תמיסתו ותפיסת סיעתו, את תפקידם בגדר כהונתם הציבורית, ולפי טבע הדבר

„יום יום מדברים על מזג-האוויר, אבל עדיין לא פעל איש בנדון“ — ליגלו בדחן ליצר-דחף אנגלי לפתוח כל שיחה ב„בעיית“ מזג-האוויר. מותרת גזירה שווה ישראלית לבדיחה זו: „מי אינו מדבר על המיכשלה ושמה דיני החסיונות הפרלמנטרית, החרותים על לוח חוקינו (חוק החסיונות, ושיא הגניחוק: סעיף 88 לחוק הבחירות), וחוזר ודבר, ולשם הרדמת מרי-רות ציבורית הבטיחו בכירי נבחרים-הלקים ועדה מקרי-אלקיר לשם הכנת שינויים, אבל איש לא נקף אצבע, ומה שהיה יהיה.“ ושמה די בזיון וקצף?

ביום „מיבצע מאחזים“ לימדנו ח"כ, ודווקא איש-רוח וסופר נודע, כי יתכנו שיאים חדשים, ואף יש המוחאים כפיים. ח"כ משה שמיר חש צורך לפאר מעשה בנוכחותו, ובמכונית שכנו — קצין (מיל.) גבוה, כפי שגילה שמיר, בקורת רוח — נסע לעבר מחוז חפצו, כאשר נתקלו במחסום צבאי, וחיל שומר ה-מחסום הודיעם והסביר להם כי על-פי הוראת המפקד המוסמך אסור להמשיך בנסיעה. והדבר אירע בשומ-רון, בשטח המוחזק בידי צה"ל.

מר שמיר הזדהה כחבר-כנסת, ועמד על זכותו-לדעתו לסור לכל מקום שירצה. המישמר הצבאי לא קיבל טיעונו, והזהיר אותו מפני הפרת האיסור. „הורה“ הח"כ לבעל המכונית (וכל זה לפי הצגת הדברים מפני מר שמיר!): „סע!“

ויסעו בני ישראל אלה, וחילל שלא היה עד שמיעה לדין-ודברים, ירה ופגע בגלגל אחורי של המכונית. השטח שבו הוקם המחסום, „מוחזק בידי צה"ל“ הוא, ואלבא דכלי עלמא, לרבות ישראל, אין הוא חלק של מדינתנו. ועצם הוקעת יוצא-מן-הכלל — חוקי ההסמכה, מסוף יוני 1967, והתקנות לביצועם, בדרך החלת מישפט המדינה והמינהל והשיפוט שלה על ירושלים המזרחית, ועליה בילבד, ומיזוגם המוניציפאלי של שני חלקי העיר ירושלים — מעידה על הכלל, והינו כי כל שטח שלגביו לא נוצלו ההסמכות דאז, מעבר לקו הירוק, אינו חבל של ישראל. אי לכך אינה תקפה שם זכות התנועה החופשית המוחלטת של הח"כ, כי אם דינו כדון כל אדם אחר.

הציונות שלי

הורי נולדו ברוסיה וגם אנו, הילדים. מיום שאני זוכרת את עצמי, חייתי כל יום עם האפופיה של התנועה הציונית ברוסיה.

כניסת הורי לתנועה הציונית, בשנות ה-20, והם בני 18; עזיבת אמי ואחותה את ביתן החב"ד, שהיתה כרוכה בכאב של משבר-דעות וקדע עם המישפחה; הפעילות המחתרית הציונית בתוך רוסיה הסובייטית, המאסרים של כל החברים והחברות; המישלוחים מבית-סוהר לבית-סוהר; שביתות הרעב למען הפרדה בין האסירים הפוליטיים והפליטים (בשנות ה-20, וה-30' זה עדיין השפיע, לפעמים); החקירות של אנשי שירותי-הביטחון; הפרדת הורים מילדיהם ואובדן מישפחות; הגירושים למקומות שונים בסיביר, והפרי-דות של חברים שהועברו מגירוש לגירוש; הטיהורים הוראים של שנות ה-30; השמדתה הפיסית של כימעט כל התנועה הציונית ברוסיה — מאות אלפים של צעירים וצעירות נפלאים, חולמים, אידיאליסטים, פאר הנוער היהודי ברוסיה; החלום היום-יומי על עליה לארץ-ישראל; ההסתתרות התמידית בתוך רוסיה, ב"פחד תמידי פן יוודע למישהו על עברנו; לידתנו, אנו הילדים, בגירוש, כשהורים נמנעים מדבר אידיש ומזכירים אותנו מלומד דבר מיותר ומסוכן, ואחר כך

על חחרים, בוגדים ומסוכנים — בברית-המועצות ובישראל

נמלטים מן הגירוש בנסיון להינצל מן ההשמדה הגדו-לה; עשרות צילומי החברים והחברות מן הגירושים השונים, שהיו ידועים לנו בעל-פה, כשכל אחד מוכר לנו בשמו ובתולדות חייו ומותו, ופניהם הם האידיאל של חיינו; הכרת כל התנועות הציוניות שהיו קיימות אז ברוסיה, על התפלגויותיהן לשמאל, מרכז וימין; ולבסוף, כנולדת-הכותרת לכל אלה — ההרפתקה ה-מטורפת של יציאתנו מרוסיה ועלייתנו ארצה.

נולדתי עם הציונות וגדלתי עם הציונות. היא היתה חלק בלתי נפרד מחיי. מה היתה הציונות בעיני?

הרוסים אמרו לנו: אתם, היהודים, אינכם עם. על כך ענינו: רק אנו נחליט אם אנחנו עם או לא, ואנו מחליטים: אנו עם! הרוסים אמרו: בעיותיכם נפתרו בברית-המועצות. על כך ענינו: רק אנו נקבע אם בעיותינו נפתרו או לא, ועל קובעים: הן לא נפתרו.

טיני רשאי להחליט אם הוא עם או לא; רק הוא מוסמך להחליט אם בעיותיו נפתרו; רק הוא יכול להחליט מי ייצג אותו והוא אסור רוצה במדינה משלו. שאם לא כן, נשמט הבסיס מתחת לציונות.

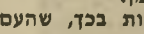
אבל — עונים לי — עמדה זו, ביחס לפלסטינים, היא מסוכנת בשבילנו. אולי כן ואולי לא — על כך יש ויכוח במדינה. אולם גם אם כך הוא הדבר, אינני מכירה שום ציונות אחרת אלא זו של סכנה — של מאסרים וגירושים והשמדה ורדיפות ועינויים ופחד תמידי והסתתרות והימלטות, ויציאה בלתי-ליגלית מרוסיה ועליה בלתי-ליגלית לארץ-ישראל.

אסתר רטנר, תל-אביב

הרוסים אמרו לנו: קחו לכם אוטונומיה יהודית בבירוביג'אן, זהו הפיתרון המתאים וההוגן ליהודים ברוסיה. על כך ענינו: רק אנו נחליט אם זהו פיתרון או לא, ואנו מחליטים שזה אינו פיתרון, הוא לא מתאים ולא הוגן. הרוסים אמרו לנו: התנועה הציונית היא תנועה ריאקציונית, חתרנית ומהווה סכנה לברית-המועצות ולעולם כולו. על כך ענינו: התנועה הציונית היא התנועה הלאומית שלנו, ויש לנו זכות להשתייך אליה.

הרוסים אמרו לנו: מכיוון שאינכם עם, ומכיוון שבעיותיכם נפתרו אצלנו, במיוחד עם קום האוטונומיה, ומכיוון שאתם חברים בתנועה בוגדנית, חתרנית ונכסונית — כל מי שימשיך להיות ציוני ולדבר על מדינה יהודית הוא בוגד בברית-המועצות, חותר תחת ביטחונה וישפט ככזה. על כך ענינו: מכיוון שאנו עם, ומכיוון שבעיותינו לא נפתרו, ומכיוון שיש לנו זכות להשתייך לתנועה הלאומית שלנו, ומכיוון שלא נסכים לעולם שמישהו מילבדנו יחליט עבורנו על פיתרון בעיותינו ועל עתידנו, הרי שתוכלו אמנם לרדוף אותנו, לשפוט אותנו ולהשמיד אותנו, אבל לא תוכלו לשנות את המשך תביעתנו, לפיתרון הבעיות של עמנו, כפי שהדבר מתבטא ברעיונות התנועה הלאומית שלנו, הציונות.

על כל אלה השמדו כל אותם אלפים נפלאים, פאר הנוער היהודי, שהיו בעיני כל ימי חיים בשר ודם וחציים אגדת-פלאים. כל חיי האמנת, וגם כיום אין לי צל של ספק, ביחס לצידקת טעותיהם, עמדותיהם וזכותם של אותם הגיבורים והיוצרים המופלאים של ממלכתיות העם היהודי.

האם עלי לחזור היום, כמו פי, על כל מה שנאמר פעם באוזנינו: אינכם עם, פתרנו את בעיותיכם, קבלו האוטונומיה, אנו נחליט על ייצובכם, ומי שימשיך להתנגד לכך — הוא חתרן ובוגד, הראוי לבית-סוהר ולגירוש?

בעיני זאת בגידה בציונות שעמה נולדתי וחייתי, ואותה הערכתי — בגידה בכל מה שהאמנתי בו. אם זה נכון היום ביחס למישהו בעולם — זה היה נכון גם אז, בילדותי, ביחס להורי ולכל חברים, שעונו ונרצחו בשם טעות אלה עצמן.